

63821

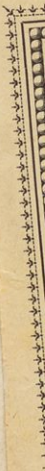
20 v

MATI BOŽJA

NA BLEJSKEM JEZERU.

ZALOŽIL IN PRODAJA A. TURK, KNJIGOTRŽEC V LJUBLJANI.

Božja pot
Matere Božje

na

Blejskem Jezeru.

V. pomnoženi natisek.

Jean Urhovnik

V Ljubljani, 1905.

Založil ANTON TURK, knjigar.

Zadružna tiskarna v Ljubljani.

63821

125.4.35.)

Predgovor k V. izdavi.

Temelj popisu *Božja pot Matere Božje na blejskem jezeru* položil je pokojni c. in kr. umirovljeni vojni kurat, č. g. Čarman, s svojimi podatki in črticami in s tem je bila osigurana I. izdava pričujoče knjižice. Bodi mu blag spomin! Odkar je bil I. natisek te knjižice izšel, minulo je 24 let. V tem času se je marsikaj spremenilo in pojasnilo. Vsled tega je bilo treba pri sleherni izdavi te knjižice kake spremembe, t. j. marsikaj se je dodalo in razširilo, osobito, ker so me nekateri blagi čitatelji nagovarjali, naj novi izdavi knjižičini dodam več gradiva. Ustregel sem tej želji, kar mi je bilo mogoče, ter sem iz raznih virov posnel več zgodovinskih in poučljivih črtic. Nekaj sem posnel iz Kronike Valvazorjeve, Dimitzove, Geschichte Krains, Lavtižarjeve Zgodovine župnij in zvonov v dekaniji Radoljica in Hubadovih „Junakov“.

Le-ti podatki so mi služili pri sestavi pomnožene V. izdave. Da je omenjena knjižica prišla v V. izdavi na svetlo, dokazuje, kako naše slovensko ljudstvo rado čita spise nabožnega in zgodovinskega obsega. Uverjen sem, da bode baš tako rado seglo po tej izdavi, kakor po poprejšnjih štirih.

Ljubljana, sv. Martina dan 1905.

Založnik.

*Otok bleški
Kinč nebeški
Kranjske zemlje ti;
Ven'c iz raja
Te obdaja
Vse se veseli.*

Bled! —
Komu
se ne širi
srce, ko sliši
o krasnem
Bledu in o
biseru nje-

govem — blejskem jezeru. Kdor je bil tako srečen in je ta kraj z lastnimi očmi občudoval, je moral pač priznati s pesnikom, da „kraj ta je podoba raja“. Ves Bled, ki obsega štiri župnije, Bohinjsko Belo, Grad, Gorje in Zasp, napolnjen je z naravnimi lepotami, in človek strmi, ko

najde toliko lepega na tako malem prostoru. Idoč od bližnje železniške postaje, od Lesec, vabi te od daleč stari blejski grad in ti kaže, kam naj se tvoja noga obrne, naznanja ti kraj, ki ti gotovo vname ljubezen do narave, a še večjo ljubezen do Boga, čigar lepoto oznanuje narava. Kakor da bi se moral otresti skrbi in težave vsakdanjega življenja in se pripraviti za tak kraj — sprejme te od Save naprej tiha samota. Skoraj četrť ure pelje te cesta navzgor, in na desno in na levo vidiš same zelene smreke; — nočna tihota te obdaja, katero le nekoliko oživlja mali potok, ki šumlja ob cesti. Nehoté tudi tebi glas zastane in resno premišľjeva je greš po Betin-u, da prideš na vrh, kjer te prijazno pozdravlja graščina „Boben“ v imenu prekrasne okolice, ki se ti zdaj odpre. Zadej dviga stari Triglav svoje sive glave proti nebu in na levo in desno njegovo dvigajo se druge višine, kakor bi se otroci družili k staremu očetu in se opirali na njegovo neomahljivo podnožje. Pod višinami so planine in obraščene ravnine Pokluka, Ribšica in druge; proti jugu meji gosto obraščena Ilovca z Babjim zobom

in proti severu strmi Hom, lepi okolici gospoduje na sivi skali ponosni stari grad. Pri vsaki stopinji se ti odpre kaj novega, a ko prideš skozi Zagorice, ko vgledaš biser tega kraja, ko ti oko kaže blejsko jezero, zastanejo ti noge in skoraj omamljen prevelike naravne krasote občuduješ divni prizor, ki se ti pokaže. Kaj si lepšega moreš misliti? Pred teboj je jezero z mičnim otokom in prijazno cerkvico, na levi Straža, na desni na 72 sežnjev visoki skali tik jezera grad. Grad je že stal, ko je podaril l. 1004. cesar Henrik II. briksenškemu škofu Albuinu blejsko graščino z velimi posestvi. Bil je potem sedež graščakov ali oskrbnikov vsega posestva. Leta 1511. je hud potres močno poškodoval grad.

Pod skalo, kakor zavetja iskaje zavoljo starosti, je znamenita župna cerkev svetega Martina, sedaj prenovljena v gotičnem slogu, poleg nje stoji novo župnišče, iz katerega je kaj lep razgled po jezeru. Pri cerkvi na desni je vas Grad, v sredi vasi griček Bledec, Blesc imenovan, imeniten posebno zato, ker ima vsa okolica od njega ime.

V znožji pod gradom na severni strani postavljen je našemu neumrlemu pesniku velikanu doktorju Preširnu obelisk (spomenik) iz mramorja z napisom, vzetim iz njegovih poezij.

Spredaj: *

Preširnu

Literarno-zabavni klub v Ljubljani.

Dežela Kranjska nima lepš'ga kraja

Ko je z okol'co ta podoba raja.

na levi:

Največ svetá otrokom sliši Slave!

na desni:

Vremena bodo Kranjcem se zjasnile,

Jim miš'še zvezde kakor zdaj sijale.

Bolj oddaljeno se ti kažejo Zasp, s cerkvico sv. Katarine na Homu, Sebenje, Podhom, Rečiška cerkvica z Grinčičami spodaj, za Rečico vgledaš spodnje in zgornje Gorje in Višelnico na jugu, pod Ilovico pa cerkev sv. Štefana na Kupljenku.

Kar pa poleg lepega kraja k sebi vabi domačine in osobito tujce, so toplice, prej premalo čislane, zdaj pa dobro obiskovane. Zdravilna voda je bila znana že pred dve sto ali tri sto leti, a stoprav novejšje čase zgradilo se je modernim zahtevam primerno

kopališčno poslopje. Vrelec je sicer bolj mlačen in ni bogato obdarovan s posebnimi plini in kemičnimi snovmi, baš pa radi tega bolj deluje proti nekaterim boleznim, ki se ne odpravljajo s premočno vodo. Osobito zdravilna je kopališčna voda za trde, usušene ude, za zastarele rane, otekline, v kostnih sklepih, ozeblino in trdobo v drobu. Poleg jezera ima Švicar zdravnik Ríkli drugo kopališče, kjer se lečijo bolniki z jezersko vodo in šetanjem pod milim nebom ob solncu ali dežju. Sploh je blejsko zdravišče sedaj svetovno znano, ker se je novejše čase premnogo storilo za složnost letovičarjev in jako povzdignil ugled Bleda.

Lepote tega kraja popisati pač ni mogoče, videti se ga mora; še misliti si je ne moreš. Pa pojdi naprej!

Na otoku se oglasi zvon, in kakor bi Marija sama klicala, se ti zdi in te vleče, da jo nemudoma pozdraviš in sebi tolažbe poiščeš v dušnih in telesnih potrebah. Poiščeš si tedaj človeka, da te vrh gladkih valov v ladiji prepelje k otoku.

Dvoje stopnic vodi vrh hribčka: jedne proti Mlinemu štejejo 99 stopnic, ki so

bile zgrajene v sredi pretečenega stoletja, kakor pričuje kamen v kapelici vzdan sredi stopnic, druge na nasprotni strani jih imajo 76 in so v najnovejših časih predelane. Griček je majhen, ves obraščen z lipami, sadnimi drevesi in grmovjem, je lastnina cerkvena in nosi razun cerkve še mežnarijo, hišo za duhovnika ter malo hišico, „puščavo“ imenovano. Valvazor piše v svoji kroniki zakaj ima ta hišica to ime. Pred več sto leti je živel tu neki samotar Mihael Weidmann po imenu, postavil si je tu malo hišico ter pobožno živel in molil; toda hudobni ljudje so ga pregnali in prisilili, da je moral pobegniti med svet.

Pod gričem, na desni strani stopnic se nahaja krasni spomenik Lurške Matere Božje z napisom:

*V pobožni spomin nepozabljivej soprogi
princezinji Windisch - Grätz - ovej, roj.
princezinji Oettingen - Spielberg - ovej,*

** 20. sept. 1845, † 11. nov. 1888.*

Postavil ga je knez Windisch - Grätz leta 1893 v spomin svoje zamrli soprogi. Večina obiskovalcev otoka ne zapazi tega lepega spomenika, ker je preveč odstranjen.

Prišedšemu k cerkvi, lesketajo se ti nad vratmi besede: „Blagor človeku, ki čuje pri mojih vratih!“ Svete misli te obdajajo, ko stopiš v hram božji; čutiš, da kraj, kjer stojiš, je svet kraj. O kako se tukaj lahko duh dviga v nebesa, kako srce kipi pobožnosti, in goreče prošnje pošilja tje gori k Materi Božji, ki si je ta kraj izvolila, da uslišuje prošnje vseh, ki se k njej zatekajo! Kdor išče pomoči, tolažbe, naj pride sem, in spoznal bo, da „ni bilo slišati, da bi ona bila katerega zapustila, ki je njo pomoči prosil“. — Tihi mir, ki vlada tukaj, človeka budi k pobožnosti, in vsaka glasna beseda se ti dozdeva ko onečaščenje svetega kraja. Le škoda, da se ta lepa, nekdam toli obiskana božja pot v novejših časih bolj opušča. Kako milo je slišati stare ljudi, ki vedó pripovedovati o obilih množicah romarjev, kateri so hodili nekdam sem Mater Božjo častit. Bližnje in daljne župnije so imele gotove dneve, ob katerih so hodile javno v sprevodih se zahvaljevat za dobrote, katere jim je bil Bog podelil na priprošnjo Marijino na tem svetem kraju. Sedaj pa je marsikdo pozabil svojih obljub in

dolžnostij, storjenih ob času sile — duh časa mu jih je izbrisal iz spomina. A hvala Bogu! premnogi jih zvesto izvršujejo.

Sedanja cerkev Matere Božje na otoku je srednje velikosti brez posebne stavbene znamenitosti, a snažna je — snažnost pa je prvi kras vsake hiše Božje. Cerkev ima pet altarjev. Veliki, lesen, leta 1666. zgotovljen, je kaj umetno izrezan in skoraj ves pozlačen in posrebren. Bil je prenovljen 1865. leta. V sredi je milostna podoba Matere Božje, na strani pa sta sv. Henrik II., rimsko-nemški cesar (1002—1024), in njegova soproga sv. Kunigunda. Stranski altarji sv. Magdalene, sv. Blaža in sv. Mihaela so kameniti, altar sv. Ane iz mavca. Posebno znamenit je altar sv. Blaža, škofa in mučenca, zavoljo umetne podobe. Lepi in visoki žagrad hrani mnogo dragocene cerkvene obleke, med drugo več plaščev umetno našitih, katere so darovali briksenški škofje, jeden je od leta 1707.

Kdaj je bila ta cerkev Matere Božje sezidana, se ne da natančno določiti. Da v silno davnih časih, je gotovo. Že leta 1004, ko je rimsko-nemški cesar Henrik II. sv. Albuinu, škofu v Briksen-u in Šäbin-

gen-u, daroval blejsko graščino in svet mej obema Savama, je tu že stala kape-lica Matere Božje. Kmalu potem so na-stavili briksenški škofje duhovnika pri tej cerkvi, da jo je oskrboval, in leta 1238. se nahaja že prošt blejski, Henrik po imenu, kateremu je bilo podložnih kakih petdeset kmetov. Odtod ima še zdaj gra-ščinsko posestvo na Mlinem ime — proštija.

Pozneje so zidali cerkev v gotškem slogu in ljubljanski škof Lamberg jo je 1465. leta posvetil. Bila je cerkev potem večkrat predelana; okoli leta 1666. so ji prizidali lopo, in cerkev je dobila sedanjo obliko. Zvonik stoji tik cerkve in ima dovolj prijetno zvonilo. Leta 1688. je treščilo v zvonik ter ga zdatno poškodo-valo, tako da so ga morali popraviti in prenoviti. Veliki zvon tehta okoli 3100 funtov. Vlil ga je ljubljanski zvonar Jožef Samassa l. 1737 in ima napis v slovenskem prevodu: „Hvalo prepevam jaz Božjo in sile odganjam sovražne, ko se razlega moj glas — pesem naj čuje nebo.“ Srednji zvon je vlil Furlan Gašper Franchi v Ljubljani l. 1719. Istodobno tudi malega. Je pa tudi nad cerkvijo mali zvonik, in

v njem zvon iz 16. stoletja, katerega pač noben obiskovalec te cerkve ne prezre, da ne bi pozvonil ž njim; vlil ga je v Padovi na Italijanskem leta 1534. Frančišek Patavinski. Tako zvon oznanjuje vsej okolici, kedaj kdo sem pride Marijo častit in sebe priporočat. Da se je tu Marija mnogim skazovala ljubečo mater in se skazuje še vedno, pričajo obili darovi, katere je cerkev dobila od hvaležnih romarjev. Pred dvesto leti so že vlili iz tacih darov osem srebrnih svečnikov, mnogo pa se jih še hrani.

V starih listinah se bere, da je neka imenitna, a gluha gospa iz Celovca iskala pomoči v svoji težavi pri Mariji. Nekega večera leta 1747. položi poleg sebe podobo jezerske Matere Božje, priporoči se jej in — zjutraj vstane zdrava. Baš tega leta je zažgal v Želečeh hišo neki kmečki deček, pogorelo je vse, le podoba Marije z jezera je ostala nepoškodovana. Leta 1748. obljubi vdova v Karlovcu, ki je že tri mesece bolna ležala, da obišče ta sveti kraj, če ozdravi, in v treh dneh popolnoma okreva. Na Mlinem pa je padel deček v vodo. Bil je že ves otrpnjen, toda mati kliče k Mariji in

deček zopet oživi. Tako je Marija zaupanje poplačala, katero so imeli ljudje do nje.

Zato so ljudje ta kraj imeli v časti in so ga mnogo obiskovali. Za časa Jožefa II. je tudi tej cerkvi, kakor mnogim drugim romarskim cerkvam, klenkalo, pa ljudstvo se potegne za Mater Božjo, in ker je cerkev šolo vzdržavala, jej prizanesejo, dasi so takrat škofu briksenškemu vzeli blejsko graščino in jo še le leta 1836. vrnili pravemu gospodarju. Sedanji posestnik gradu nad blejskim jezerom je A. Muri na Dunaju, patronske pravice čez jezersko cerkev Matere Božje pa izvršuje graščina Blejska.

Hujša nevarnost pa je pretila cerkvi za vladanja Francozov na Kranjskem.

Napoleonu I., francoskemu cesarju, zmanjkalo je denarja in vojakov. Zato je zahteval od Slovencev po Kranjskem prostovoljnih doneskov za svoje vojne. Radi niso dajali svojega premoženja, a morali so. Ker že itak veliki davki niso zadoščali, sklenila je francoska vlada v Ljubljani, da bode vzela cerkvam in Božjim potom denar, kar ga je darežljivost vernih kristjanov dala hišam božjim in pobožnim ustanovam.

Ko se je raznesla ta novica po deželi, žalovali so povsod verni kristjani ter prosili Boga, da naj jih reši teh zakletih sovražnikov. Tudi cerkev Matere Božje na divnem blejskem jezeru naj bi zadela jednaka usoda. Jakob Klinar, po domače Petran, prinesel je prvi to žalostno novico domov; bilo je to prve dni meseca sušca leta 1813. Pripovedoval jo je svojim sosedom, ki so se bili sešli v njegovi hiši v prejo. Takoj se raznese ta pretresljiva novica po vsej okolici. V Zagoricaх se zberó kmetje in kmetice ter poverijo Jakoba Klinarja in Jakoba Kókalja, po domače Kokólja, oba iz Mlinega, da v imenu občine vložita prošnjo do francoske vlade v Ljubljani, da ostane cerkvi premoženje. Devetnajstega sušca istega leta spisala sta pooblaščenca v Zagoricaх prošnjo, v katerej sta povdarjala, kako užaljeno je ljudstvo, ker je čulo, da namerava francoska vlada vzeti cerkveno premoženje na blejskem otoku. Izjavila sta, da je cerkev na jezeru Božja pot, da prebivalci teh krajev živé večinoma od romarjev (takrat namreč je prihajalo mnogo več romarjev na Bled ko sedaj), zato naj se brezbožna nakana na

Bogu posvečeno in darovano imetje opusti, osobito, ker so ljudje pripravljeni, odkupiti cerkvene dragocenosti, da ostanejo še nadalje cerkvena last. To prošnjo odposlala sta po tedanjem županu (francosko maire, beri: mér-u) Ignaciju Novaku v Ljubljano. A med tem pride davkar iz Radoljice popisovat in cenit cerkveno premoženje. Ko mu pa pokažejo prepis prošnje, vrne se domu.

Bil je sopraznik v postu. Iz vse okolice so se zbrali župljani na otoku k sv. maši. Po službi božji odpravijo se domov, a hipoma se raznese žalosten glas, da je prišel davkar iz Radoljice z ljubljanskim zlatarjem, da napravi zapisnik o cerkvenem premoženju in jo preceni. Na ladjišču pri kapelici bilo je več Francozov, čakajočih, da se prepeljejo v čolnih na otok. — „Mater Božjo hočejo oropati! Nazaj jadrajte!“ zarijo domači glasno in kličejo veslačem, naj obrnejo svoje ladije in naj ne jadrajo proti otoku. Cerkovnik je slutil, kaj bode, in zapahnil je cerkvene in zvonikove duri. A tri pogumne Gorenjke (žal, da so njih imena neznana) odpró duri s silo, hité v zvonik in začnó plat zvona bítí. Sedaj prihite od vseh stranij ženske skupaj. Kmalu

se je trlo ob jezeru ženstva, oboroženega s kolmi, gnojnimi vilami, kosami, cepci, motikami in drugim orodjem za obrambo. Pravijo, da so bili tudi možje iz daljnih vasij v ženskej obleki čakajoč v zatišju, osobito v Zazarju, po hribih in v Nogradu pod blejskim gradom, da pomagajo pogumnim ženskam, ako bi treba bilo. A dekleta in žene se vrlo vedejo.

Da bi se ljudstvo še bolj ne razdražilo, naprosi mêr davkarja, naj pride v Grad v župnišče se posvetovat. Tu se je sklenilo, da pojdejo popoldne od nasprotne strani, od Ribiča, na otok.

Davkar zaukaže, naj se pri Ribiču ladija pripravi, in pokliče srenjskega župana mlinskega in nekaj Mlinjanov k sebi, da bi ljudstvo na Mlinem pomirili, češ, da so oni odgovorni zavoljo upora. — Pa ni bilo ne mož, ne ladije pri Ribiču. Davkar razsaja, Ribič išče in gleda po ladijah, — pa žene so bile vse ladije k otoku odpeljale. Davkar se strašno togoti in žuga, pa na otok le ne more, vsaj za tisti dan je bila cerkev oteta, ker se je bilo med tem že zmračilo. Mêru ukaže, da mora pripeljati mlinskega župana k njemu — pa

ta se mu je bil skril. Pritirajo nekega drugega moža, kateri se po dolgem žuganju dá pregovoriti in obljubi, da jih bo čakal drugi dan z ladijo. Pa zopet zastonj, ne moža ne ladije ni zaslediti drugi dan.

Ker se je davkar vêdel, kakor bi delal v imenu francoskega cesarja Napoleona in v imenu postave, ga spremljajo drugo jutro orožnik, graščinski gozdar na konju in gozdni čuvaji. Bilo jih je osem oboroženih mož, ki se podajo proti Mlinemu, da bi tam dobili sè silo ladijo. Mêr in pristav njegov gresta tudi ž njimi.

Ko jih ljudje ugledajo, začnó žene zopet vkup vreti, možje so pa bolj od daleč gledali, da bi, če bi bila sila, ženam pomagali.

Davkarju se posreči vendar, da staknejo njegovi ljudje mrežnico, ladijco ribčevo, katero je bil zvečer pripeljal od otoka, da je ribam nastavljal, potem jo pa na Mlinem skril za neko hišo. Bila je tako majhna, da je držala za silo dva človeka, vendar se predrzneta davkar in jeden gozdni čuvaj iz Grada ter gresta v njo, da bi se polastila velike ladije, ki se je po noči na otoku odtrgala in je zdaj plavala po vodi. Toda

komaj odrineta od kraja, jame na otoku plat zvoná býti, in žene, ki so na otoku stražile, se podajo na vodo, da bi ju odgnale.

Ker ladij ni bilo nazaj, da bi se Francozje mogli prepeljati, in so se menda tudi bali razjarjenih žensk, hité proti Želečam pod grad proti Ribiču, da bi se prepeljali od te strani na otok. A ženske so hitele za njimi. Davkar uvidi, da sam s svojimi ne opravi ničesar in ker ladije ni bilo ob bregu, ženske pa toli razljutene, da se ni upal prodreti s silo, umakne se na grad ter pošlje po orožnike in gozdarje. Predno pridejo ti na pomoč, veli vkleniti v železje Antona Potočnika, županovega pomagača, meneč, da je on voditelj upora. To pa še bolj razdraži občinstvo. Po vseh cerkvah klicali so zvonovi župljane na odpor. Osobito pogumne in podjetne so bile ženske, ki so izjavljale, da hočejo same braniti Mater Božjo na otoku. Pri Mlinu pod No-gradom zalotili so čoln. Davkar in zlatar, ki je imel tehtnico saboj, stopita v čoln. „Oni s tehtnico je že v čolnu!“ zaorijo ženske, ki so se gnetle ob bregu ter so stražile, da ni odrinil čolna od kraja. Takoj prihiti neki deklič iz Podholma. Pravijo,

da je bila toli močna, da se sedmim korenjakom ni dala užugati. Zaslišavši vrišč in vpitje drugih, zaori: „Meni ga pokažite, jaz mu bodem kos!“ Jadrno skoči v čoln, zgrabi zlatarja in treščila bi ga bila v vodo, da je ni toli milo prosil in obetal, da nikdar več ne pride na Bled. Radi tega se ga usmilijo druge ženske in prosijo zanj. Davkar se ob tem prizoru močno prestraši in se podviza, da se umakne na grad. A izmeje gnječe žensk se ni mogel izmotati, zato mu prihiti višji gozdar na konju na pomoč. Sedaj pa zgrabi Urša Ferjan, po domače Burjevka iz Želeč, tedanja posestnica topliška, konja za uzdo in zaori: „Stoj! sicer bode druga!“ Tako krepko je zategnila uzdo, da jo potegne konju raz gobec. Konj prska in se ustavi mahoma. Višji gozdar pa pomeri s samokresom na Burjevko, sproži, toda krogla zadene samo njeno krilo. Ko začujejo možaki strel, privrejo od vseh strani na davkarja in gozdarja. Prelivala bi se bila kri, da jih ni pomiril mâr (župan) in davkar jo popiha, jeze peneč, na grad. Ne dá se izreči, kako vesele so bile pogumne ženske, videč, da so rešile Materi Božji cerkveno premoženje.

Burjevka je hvaležna priznala, da imajo za srečen izid zahvaliti kraljico nebeško, kajti po svojej moči bi se ne drznila izvesti toli junaškega čina. A Francozje ne odnehajo; prišli so drugič. Sedaj so poskušali Blejci in Blejke mirnim potom zabraniti cerkveni rop. Ko jih ugledajo Blejke na otoku, zaorijo: „Zopet gredó! Zopet gredó!“ Žene obkolijo davkarja, jedne jokajo, druge prosijo, da naj odjenja ter naj nikar Materie Božje ne oropa. Osobito Dornica iz Mlinega kleči pred njim, dvigajoč roki, prosi ga, naj odjenja od božjeropnega čina. Tudi pristav Andrej Potočnik mu prigovarja, da naj odjenja, ker je vedel, kako je občinstvo razljuteno, pa trdosrčni mož hoče po vsej sili izvesti svojo nakano. Že namerava stopiti v čoln, a v tem hipu odrinejo ženske čoln od brega in veslarja z vodo nažgó, da ne more k bregu. Davkarju je bilo odsihmal nemogoče priti do otoka.

Nekoliko osramočen, nekoliko srdit, poda se davkar k Petranu in od tam piše mêru (županu) Ign. Novaku, da mu mora osebno priti na pomoč. A Novak se za to niti zmenil ni. Blejci in Blejke so stražili marljivo. Zopet poskusijo svojo srečo tretjič,

menda binkoštni torek, a zopet je bilo toliko vrlih Blejk na ladjišču, da je davkar uvidel, da je sleherna sila zaman. Mej tem je prišlo iz Ljubljane povelje, izdano dné 3. aprila 1813, da naj se samo ceni cerkveni zaklad, a ne odvêde proč. Na prosto je bilo dano Blejcem, da izplačajo, kolikor je vreden cerkveni zaklad, ali pa izgotové dolžno pismo in v miru se jih pusti. Dolžno pismo se je vročilo Francozom; so pa li tudi prišli kedaj do denarja, ne vemo.

To pa vemo, da so se morali Francozje pobrati še isto leto v jeseni s Kranjske. — Tako so ohranile pogumne Blejke cerkveno imetje Matere Božje na jezeru. A stara pesem se glasi:

„Kot trombe glas, kot zvon doni
Junaških Blejek nam spomin!“

Morebiti te tudi zanima zvedeti, dragi čitatelj, kako je na tem kraju nastalo jezero.

Davno pred nami sevêda, kjer stoji sedaj cerkev, je že stala kapelica Matere Božje; kjer pa sedaj voda pokriva zemljo, bil je gozd, obrobljen s pašniki. Goveda in drobnica sta se pasli po teh krajih, in ker ni bilo ne zidu ne ograje okrog cerkve,

prišla je živina prav do cerkve in jo oskrunjevala. Da bi se oskrunjenje odvrnilo, slišal se je večkrat skrivnostni glas: „Ogradite kapelico, če ne, jo bom jaz.“

Ker se pa ljudje ne zmenijo za to, zalije voda tisti kraj, in sedaj varuje 19 sežnjev in več globoko ter 254 oralov razprostrano jezero kapelico pred oskrunjevanjem.

Tako pripoveduje ljudstvo o začetku tega jezera; res, da je pravljica, a uči le, kako časti in spoštuje ljudstvo to cerkev in v njej Boga, ki se je potegnil za čast svojega svetišča. Tudi ti, o kristjan, obiskavši ta sveti kraj, ne zabi v srčni molitvi priporočiti se Mariji, potožiti jej svoje reve in nadloge in jo prositi za svoje ljube, katere si ostavil doma. Kar so mnogi zadobili, zadobil bodeš tudi ti: pomoč v sleherni sili, dušni in telesni, če je Bogu v čast in tebi v prid.

Pripovedka o zvonu v Blejskem jezeru.*)

(Spisal J. Radonjevič.)

Bil sem še otrok, ko so mi doma pripovedovali, da je nekdanj na gradu živela prelepa, mlada gospa, ki je bila vedno žalostna in je nosila zmeraj črno obleko. Bila je mlada vdova. Moža so ji roparji v gozdu umorili in njegovo telo v jezero potopili; zato je ona tolikanj jokala, da so nje cvetoča lica obledela. Z ljudmi ni skoraj besede več izpregovorila. Vsak dan se je na otok peljala; tam pred podobo Matere Božje v majhni kapelici je vsak dan dolgo klečala in molila, ali pa je sedela na bregu jezera pri studencu. Ni se ozrla ne na levo, ne na desno, le v temno

*) „Glasnik slovenski“, l. 1858, št. 8.

dno jezera je bilo obrnjeno oko ali pa proti nebu. Zbrala je vse svoje drage zlate in srebrne posode, ves lišp in kinč, ki ga je kdaj nosila, sto in stokrat je večno zvestobo umrlemu soprogu obljubovala, in dala je vlti dragocen zvon v spomin svojega moža. Zvon so pripeljali; bil je iz čistega, dragega blaga, prelepo in glasno kakor angeljsko petje je bilo njegovo zvonjenje; djali so ga v črno ovenčano ladijo in odrinili proti otoku. Nemudoma pa je vstala divja burja; pomagala ni ne molitev ne vesla moč; zvon in ljudje, ki so ga vozili, vsi so bili v globini jezera pokopani in nihče o njih nič povedati ne vé. Včasih pa, kadar je nebo prav jasno, in tihi večer svoja krila razgrinja čez jezero, kadar svitla luna svojo blede luč čez jezero razliva, se čuje iz globočine jezera srebrni glas utopljenega zvona. Takrat se ribič uprè z vso močjo v svoje veslo, ker vé, da bi znala vstati huda nevihta in da bi znali razsrjeni valovi njega in ladijo pogubiti. Mlada vdova pa je zapustila svet in svoj visoki grad; dala je vse svoje bogastvo in premoženje, da so cerkev na jezeru zidali; ona pa je romala celo bosa

v Rim. Sam rimski papež je poslal potem na jezero v novo cerkev zvon, sam ga je blagoslovil in mu dal čudno moč, da vsak, kdor ž njim zvoni, si s tem dopolnjenje ene svojih prošenj in željâ zamore od nebes izprositi. Ljudje romajo odslej na otok k Materi Božji; vedno poje mali zvon in veliko, veliko ljudij tam prosi za odvrnenje rev in trpljenja, ki jih v življenju tarejo; pa le malo jih je, ki mislijo tudi na pobožno, nesrečno gospo, ki je daleč v ptuji deželi, v nekem samostanu umrla kakor ponižna spokornica.

Tako so mi pravili moja mati, jaz sem jih pazno poslušal in sem zvesto ohranil v spominu pripovedko o srebrnem zvonu in o črni ženi.

Devici Mariji na Blejskem jezeru.

Kraljica draga vseh nebes,
Marija, mati mila,
Za svoje stanovanje res
Otók si izvolila:
Tam, kjer malík je stanovál,
Hram sveti je Devici vstál.

Prelepa si nad vse stvari,
Marija, rajska Deva,
Če solnčni žar obličje ti
Na sliki tam obseva;
Nad glávo angeljci stojé
In zlato krono teb' držé!

V naročju Dete ti sedi
S svileno tančico,
Nam blagoslov ono delí
Z dobrótljivo ročico;
Svitló obdaja solnce te,
Globoko luna klanja se!

Prijetno tebe venčajo
Cvetlice vse rudeče,
Okrog prestola vžigajo
Se svečice žareče:
A bolj živó ko sveče té
Za tebe srca vsa goré!

Za družbo tebi voljena,
Kraljéva o Devica,
Svetnika veličastna sta —
Cesár in cesaríca:
Svet Henrik ti na strani je,
In Kunigunda na-te zrè.

Glej, barčice priplavajo,
Se ljudstvo k tebi shaja,
In romarji pozdravljajo
Svojo kraljico raja;
Iz stolpa zvon sladko doní,
Marijo glasno počastí.

Slaví Marijo hrib in log,
Častí jo mah — skalovje,
Vsak list, ki zeleni okrog,
In višnjevo valovje;
Vse brezšteviline kapljice
Iz jezera naj jo časté!

Meglica lahna, malo stoj,
Ko plavaš čez višave,
Pozdrav da vzameš moj s seboj
Čez hribe in planjave:
V otoka mili cerkvici
Mariji ga sporôči ti!

M.

V založbi

ANTONA TURK-A

knjigarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 5

se dobivajo sledeče knjige :

Marjetica. Idila. Spisal A. Koder. 246 str.	kron	1.—
Zmaj iz Bosne. J. E. Tomič. 256 strani. Cena	»	1.—
Zlatarjevo zlato. A. Šenoa. 326 strani. Cena	»	1.50
Materina žrtev. Pripovedka iz Dalmacije .	»	1.—
Gozdovnik. Spisal H. Majar. I. del . . .	»	1.—
» » » II. del . . .	»	—80
Princ Evgenij Savojski, slavni junak in vojskovodja avstrijski. 78 strani . .	»	—48
Andrej Hofer, junaški vodja Tirolcev leta 1809., III. prenašeni in pomnoženi natisek	»	—40
Fran baron Trenk, vodja hrvatskih pan- durov. 80 strani	»	—40
Viljem baron Tegetthoff, zmagovalec na morju l. 1866. 103 strani	»	—60
Burska vojska. 92 strani. S podobami .	»	—60
Beneška vedeževalka ali prokletstvo in blagoslov. 65 str.	»	—40
Skozi širno Indijo. Povest. 132 strani . .	»	—80
Na indijskih otokih. Povest. 110 strani .	»	—70
Mrtvi gostač. Povest. 82 strani	»	—40
Ciganova osveta. 65 strani	»	—40
Ave Marija. S podobami	»	—20
Mala pesmarica. 100 strani	»	—70
Slovenski šaljivec. 90 strani. I. in II. del. Cena vsakega po	»	—60
Mali slovensko - nemški in nemško - slo- venski slovar. Cena nevezan 1 K 20 vin., vezan	»	1.80

Slovensko-angleški in angleško-slovenski slovar. Cena	kron 1.20
Pred viharjem. Novela. Spisal I. Turgenjev. Cena	» —.60
Nova kubična knjiga ali hitri računar za trgovce z lesom. 200 strani. Cena ve- zanej knjigi	» 5.—
Hedvika, banditova nevesta. 78 strani	» —.40
Sveta noč. Spisal R. Vrabl. 56 strani	» —.30
Sv. Notburga. 56 strani. Cena	» —.36
Sv. Genovefa. 88 strani. Cena	» —.40
Belgrajski biser. Cena	» —.32
Godčevski katekizem. Cena	» —.40
Pravljice. Spisal H. Majar. 84 strani	» —.40
Cvetina borograjska. S podobami. Cena	» —.80
Božja pot na Blejskem jezeru. 32 strani	» —.24
Rusko-Japonska vojska. Izhaja v zvezkih s podobami po 32 strani. Cena zvezka	» —.30
Nova velika sanjska knjiga. S podobami	» —.60
Sanje v podobah	» —.30
Spisovnik ljubavnih in ženitovanjskih pisem. 120 str.	» —.60
Voščilna knjižica za slovensko mladino ob priliki novega leta in imendana. 84 strani	» —.40
Spretna kuharica. Navodilo za gospodinje in dekleta, kako se hitro, dobro in okusno v kuhi izuri. 240 str.	» 1.60
Hitri računar. (Narnovejši) 264 strani. Cena	» —.80
Muzikalije: »Buri pridejo«. Za glasovir in citre	» 1.—
Nove krasne razglednice, kolorirane.	
»Narodna gorenjska noša«, kom. 10 vin.; razproda- jalcem v večjih množinah znatno ceneje.	

1·20

—·60

5·—

—·40

—·30

—·36

—·40

—·32

—·40

—·40

—·80

—·24

— 30

—·60

—·30

—·60

—·40

1·60

—·80

1·—

zproda

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJI (17U: (17UNICA

00000463067